

MONUMENT

HET 'DUIFHUIS' AAN DE KERKLAAN IN DE BILT

Duiven werden in het verleden gehouden, zowel voor de consumptie van duivenvlees of duivenpastaï, als voor het verkrijgen van de veel gebruikte duivenmest.

Vanaf de negentiende eeuw werd een duiventil steeds meer een statussymbool. De duiven werden meer als siervogels gehouden en minder voor de consumptie gefokt.

In de bouwwijze zijn over het algemeen twee typen te onderscheiden: de duiventil, veelal van steen, van de grond af opgetrokken en op een zekere hoogte boven de grond en de duiventil, veelal van hout, later op een paal geplaatst. Aan de binnenzijde van de stenen tillen werden nissen uitgespaard waarin de nesten gebouwd konden worden. Een deel van het jaar moesten de duiven opgesloten worden en dus bijgevoerd.

Zoals reeds is vermeld, werden de duiven ook gehouden om hun mest, die vooral geschikt was voor de teelt van tabak en meloenen. Bij genoemde bouwwijzen kon men een kar of kruiwagen onder de til rijden en de mest via een gat in de vloer in het transportmiddel vegen. Het uit 1832 daterende duivenverblijf in De Bilt is een achthoekig stenen duifhuis en rust op

een open opgemetselde vierkante onderbouw. Deze onderbouw heeft aan drie zijden twee spitsboogvormige openingen. De noordzijde heeft een grote rondboogopening. Tussen de openingen zijn trekstangen met muurankers aangebracht. In vijf zijden van het op de onderbouw rustende achthoekige duifhuis zijn kleine boogvormige vliegopeningen aangebracht. Aan de noordzijde bevindt zich een houten luik. Een van de vliegopeningen is dichtgezet met een 'stichtingssteen' met daarop het bouwjaar en de naam van de opdrachtgever, jonkheer D.W.J. Strick van Linschoten. Deze steen is ooit verdwenen, maar werd in 1983 opgebaggerd uit een nabijgelegen sloot. De bakstenen achtkantige romp wordt afgesloten met een tentdak dat met leien in maas dekking gedekt is. De overgang van de bakstenen romp naar het tentdak wordt geaccentueerd door een houten daklijst met gegolfde onderzijde. Hierop is een houten achthoekige lantaarn aangebracht, die bekroond wordt met een hoge, ingezwenkte spits met een windwijzer in de vorm van een zittende duif. De lantaarn is aan vijf zijden opengewerkt met boogvormige openingen. De Biltse duiventil bevindt zich op een perceel grond dat deel uitmaakte van de inmiddels verdwenen buitenplaats Arenberg. Deze werd in 1823 gekocht door jonkheer D.W.J. Strick

van Linschoten. Na zijn dood in 1854 werd de buitenplaats in 1855 geveild. Het deel ten oosten van de huidige Kerklaan kwam in handen van mevrouw E.C.P. baronesse Van Boetzelaer, geboren Both Hendriksen. De duiventil, die thans in bezit is van de gemeente De Bilt, is één van de zeer weinige in Nederland nog bestaande stenen duiventillen. De til is in 1975 gerestaureerd en wordt door ongeveer veertig duiven gebruikt.

Bron:

Broekhoven Sabine, Barends S. De Bilt, Geschiedenis en Architectuur, Kerckebosch, Zeist (1995) pp 164-166.

Ingestuurd door Ad de Goede

Provincialer Groninger Courant oktober 1850
UTRECHT den 11 October

Heden nacht om elf uur is, niet ver van deze stad, aan de Bildt, de conducteur der tusschen Zwolle en Utrecht rijdende diligence, *Evert ter Horst*, te Deventer woonachtig, door het breken van de vooras onder den wagen gevallen en verpletterd. Hij werd dadelijk naar het wachthuis gebragt, maar had reeds den geest gegeven. Ook heeft daarbij een passagier eene ligte wonde bekomen.